

Met kerst een nieuw begin gaan realiseren

De toekomst kan somber lijken voor mensen in de knel. Hoe moet het verder? Een nieuwe toekomst begint in jezelf, de hulpverlening moet daarbij aansluiten. De boodschap van Kerst kan daartoe inspireren. God begon in Jezus samen met de mensen ook opnieuw.

Een toekomst realiseren

moest ik van binnenuit leren.

Loslaten is nu wat ik doen moet.

Dan weet ik: met mij komt het goed.

Dit is het slot van een gebed van gedetineerde Diana H. Bij haar gebed staat een tekening van Orlando K.: Een kruisje, twee open, ontvangende handen in de richting van het kruis en daar middenin de woorden geloof, hoop en liefde.

De tekening is twaalf centimeter groot en staat op een agendablaadje in de Bajesagenda. Die wordt ieder jaar uitgegeven door het protestants en rooms-katholiek justitiepastoraat en uitgeverij Ark Mission. In een oplage van 21.000 exemplaren gaat die de gevangenen in.

De tekening van Orlando K. bevat een diepe waarheid. Dat heb ik gezien in de 35 jaar dat ik in het justitiepastoraat gewerkt heb. Zowel in gevangenen als voor de stichting Exodus, die mensen na de detentie opvang en begeleiding biedt, en hen begeleidt naar een nieuw bestaan.

Je verleden loslaten, is een levensgrote opgave. Je kunt in je eigen geschiedenis opgesloten zitten, bijvoorbeeld in traumatische jeugdervaringen. Of in hulpverlening die niet aansluit bij wat jij nodig hebt. Wachtlijsten waar geen einde aan komt. Of in je eigen onvermogen. En dat geldt niet alleen voor gedetineerden.

Het mooie van de tekening van Orlando K. is dat de open handen tasten naar geloof, hoop en liefde. Het leven moet van binnenuit worden geleerd. Het moet vervolgens in de dagelijkse praktijk worden vormgegeven.

Die toekomst moet van binnenuit komen. Daarover gaat het in het justitiepastoraat en in de geestelijke verzorging. Dat pastoraat begint bij de binnenkant, zodat je los kunt laten wat de toekomst blokkeert en je je open kunt stellen voor wat toekomst scheidt. Professionals moeten natuurlijk allerlei methodieken gebruiken, maar het komt erop aan dat ze samen met de hulpvrager die toekomst ook openbreken. De hulpvrager is geen 'cliënt' maar een mens die recht heeft op perspectief.

Zo is de kerk met de boodschap van een nieuw begin in het kind Jezus van essentiële betekenis voor de voortgang van het leven. Het gaat om het kind dat van God komt, met heil voor de mensen. Als je dat kind in de kribbe ziet, word je ook bepaald bij het kind in jezelf. Als kind ben je in de wereld gekomen om aandacht te vragen, te gaan spelen en liefde te ontvangen en liefde te geven.

Kerst laat zien hoe het goed kan komen met ons leven.

Heel mooi heb ik dat zelf een keer met Kerst ervaren. Ik schreef daarover in mijn boek 'Een misdadiger is meer dan zijn delict'. <https://www.geloofinhetleven.nl/home.html>

Ze zaten iedere zondag in de kerk in het huis van bewaring in 's Hertogenbosch. Twee jongens van zeventien jaar oud. Voortdurend probeerden ze de kerkdienst te verstoren, niet heel erg opvallend, maar een beetje onderhuids. Zodat je er net niet je vingers achter kreeg. Weggescholen achter anderen, naar beneden kijken en er dan zachtjes tussendoor mompelen. Bij de opgegeven liederen er een ander couplet dwars doorheen zingen. Twee jongens die er wel waren, maar die geen deel hadden aan het gebeuren. Je zou ze wel achter het behang willen plakken. Echte donderstenen.

Het was in de tijd van advent en ik was bezig met de voorbereiding van het kerstfeest. Kerst is in de bajes een gevoelig feest. Ik dacht eraan hoe ik kon voorkomen dat die twee het Kerstfeest voor de anderen

zouden gaan verzieken. Ik nodigde hen samen uit op mijn kamer. Ik begon over het komende kerstfeest en vertelde dat we een kerkdienst zouden hebben met daarna een gezellig samenzijn. “Nu wil ik jullie vragen of jullie bij dat Kerstfeest diaken willen zijn”, zei ik. “Een diaken? Wat is dat?” vroegen ze direct. Ik legde het hen uit. “Een diaken is een belangrijk iemand in de kerk. Na de kerkdienst blijven we nog bij elkaar in de recreatiezaal. Er is dan van alles en nog wat te eten en te drinken: cola, chips, pinda’s en kerstbrood. En dan zijn er altijd mensen die alleen aan zichzelf denken en kijken hoe ze zelf het meest kunnen krijgen. Zo blijft er voor een ander niets over. Een diaken is iemand die ervoor zorgt dat niet de een alles heeft en de ander niks. Alles moet zo worden verdeeld dat er voldoende is voor iedereen.”

“Dat willen we wel doen”, zeiden ze direct. “Dan hebben wij ook nog wat leuks met de kerst.” Ik zei tegen hen dat ze zich dan ook wel een beetje volwassen moesten gedragen. “Anders hebben jullie geen gezag bij de anderen, dan lachen ze om je.”

Toen ik op eerste kerstdag het huis van bewaring binnenkwam, vroeg de portier mij wat er aan de hand was. Hij zei dat die twee etterbakken van de B-vleugel al vroeg bij de kerk stonden en zeiden dat ze diakenen waren. Ook de portier wist niet wat een diaken was, dus dat kon ik hem meteen uitleggen.

Toen de dienst begon liepen we met z’n drieën de kerk in. Ze hadden kort voor de dienst alles voor het samenzijn klaargezet. Tijdens de kerstviering gedroegen ze zich als engelen. Na de dienst zat de recreatiezaal vol met gedetineerden en vrijwilligers van buiten. De kaarsen brandden. En ineens hoorde ik een van de twee diakenen roepen: “Hé joh, blijf jij met je poten van die krentenbollen af, we moeten allemaal wat hebben!”

En ik dacht bij mezelf: ‘Wat zou de kerk buiten gebaat zijn bij twee zulke betrokken diakenen...’

Bij de geboorte van Jezus en later in zijn leven, zien we dat rondom Jezus allerlei mensen in beweging komen. Stoere jongens als de herders, en als Hij volwassen is kwetsbare mensen die de weg kwijt zijn. Uit beeld. Zorgwekkende zorgmijders die door de hulpverlening niet meer te bereiken zijn, zouden we vandaag zeggen.

Eén is er onder ons geweest die dat wel kan. Zijn naam is Jezus. Hij schept verbinding door iemand die buiten zichzelf is geraakt en zichzelf met stenen slaat, te vragen naar zijn naam. Hoe heet u? En wat wilt u dat ik u doen zal?

Jezus gaat met ons mee, in ons leven van iedere dag. In de Bijbel zien we hem concreet met mensen samen toekomst realiseren, zoals Diana H. dichtte.

Dat kunnen wij in zijn voetspoor ook. Of we nu in een bestuurszetel zitten van een hulpverleningsinstelling, of als hulpverlener, of achter een loket, toekomst realiseren is het onmogelijke mogelijk maken. Je niet laten regeren door wachtlijsten, protocollen en voorschriften.

Zo roept Jezus ons op om ons liefdevol over mensen in nood te ontfermen en hen vastberaden en zonder omwegen mee te nemen, zijn of haar toekomst tegemoet.

Jan Eerbeek is emeritus hoofdpredikant ministerie Justitie & Veiligheid en oprichter van Exodus